

Asia: VN/2745/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi opioidiyliaannostusten vastalääkkeistä sekä laiksi lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1–3 § Lain soveltamisala ja määritelmät

Suomen Punainen Risti pitää kannatettavana opioidiyliaannostuksen vastalääkkeen saatavuuden edistämiseksi tehtäviä toimenpiteitä huumekuolemien vähentämiseksi.

Suomen Punainen Risti kouluttaa päihteitä käyttäville ihmisille ensiapua. Järjestön vapaaehtoiset toimivat selviämispisteillä erilaisissa tapahtumissa sekä tekevät jalkautuvaa työtä päihteitä käyttävien ihmisten parissa. Opioideja päihteenä käyttävät ihmiset ovat usein hyvin haavoittuvassa asemassa ja viranomaispalvelujen ja joskus järjestöjenkin avun ulkopuolella.

Esitetyn vastalääkkeen jakelun lisäksi on välttämätöntä, että jakelu on osa päihdemyrkytysten ensiapuosaamisen edistämistä. Pelkkä vastalääkkeen saatavuuden lisääminen ei automaattisesti lisää sen oikeaa käyttöä.

Esitysluonnoksen 3 § 2 kohdassa päihdetyötä tekevä järjestö määriteltäisiin rekisteröidyksi yhdistykseksi tai säätiöksi. Suomen Punainen Risti ei ole rekisteröity yhdistys eikä säätiö, vaan julkisoikeudellinen yhdistys. Jotta säädös kattaa selvästi myös Suomen Punaisen Ristin, tulee poistaa sana ”rekisteröity” tai mainita Suomen Punainen Risti kohdassa erikseen.

4–5 § Jakelun maksuttomuus ja nimettömyys

Esitys on kannatettava. Jakelun maksuttomuus ja nimettömyys on käytännössä edellytys sille, että jakelu tavoittaa laajasti yliannostuksen riskissä olevia.

5 § Jakeluun liittyvät velvollisuudet

Esitysluonnoksen 5 § mukaan jakelulle olisi nimettävä vastuuhenkilö, joka on lähtökohtaisesti laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Päihdetyötä tekeviä järjestöjä koskisi kuitenkin poikkeus, jonka mukaan jakelun vastuuhenkilönä voisi toimia muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, jos täysin sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella toimivan järjestön ei ole mahdollista palkata tai saada vapaaehtoiseksi laillistettua terveydenhuollon ammattihenkilöä.

Perustelut jättävät varsin tukinnanvaraiseksi, milloin mahdollisuuden katsotaan olevan olemassa ja milloin ei. Lisäksi perustelutekstistä voi saada käsityksen, että poikkeus ei koskisi sosiaali- ja terveydenhuollon alalla toimivaa järjestöä, vaikka itse säädösteksti ei rajausta aseta.

Tukinnanvaraisuus voi asettaa järjestöt keskenään eriarvoiseen asemaan. Jos vastuuhenkilön ammattipätevyyttä ei katsota välttämättömäksi, selkeämpää olisi, että terveydenhuollon ammattihenkilön vaatimuksesta luovutaan järjestöjen ja säätiöiden osalta ja edellytyksenä on vain estityksen mukainen vastuuhenkilö, jolla on tehtävän hoitamiseen riittävä koulutus.

Esitysluonnoksen 5 § 3 momentissa säädetään 2 momentin mukaisten vastuiden jakautumisesta, jos vastuuhenkilö on siirtänyt tehtäviä. Esityksessä ei kuitenkaan nimenomaisesti mahdollisteta tehtävien siirtämistä. Kyseinen 2 momentti on selkeyden vuoksi syytä muotoilla siten, että siitä käy ilmi vastuuhenkilön mahdollisuus siirtää 5 § 2 mom. 3 - 4 kohtien tehtävät muulle saman palvelunantajan tai järjestön lukuun toimivalle henkilölle.

Esitysluonnoksen 5 § 2 mom. 4 kohdan mukainen velvollisuus huolehtia, että henkilö saa ohjeistusta lääkkeen käytöstä ja tarvittavasta ensiavusta, mukaan lukien avun hälyttäminen paikalle, on keskeinen velvollisuus ja tätä on syytä painottaa pykälässä erillisenä momenttina tai 2 momentin omana kohtanaan.

6 § Jakelu osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan muuta lääkehuoltoa

Esitysluonnoksen 6 § mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toteuttama opioidiyliannostuksen vastalääkkeen jakelu toteutetaan osana kyseisen palvelunantajan muuta lääkehuoltoa. Vapaaehtoistoimintana järjestetty jalkautuva päihdetyö ei ole palvelunantajana toteutettua palvelutoimintaa, jolloin pykälä ei lähtökohtaisesti sovellu tällaiseen järjestöjen toimintaan. Kuitenkin joissakin tapauksissa myös järjestötoimijalla voi olla muuta vapaaehtoistoinnista eriytettyä palvelutoimintaa, johon sisältyy lääkehuoltoa, mutta joka ei liity varsinaiseen päihdetyöhön. Tällöin vastalääkkeen jakelun toteuttaminen osana palvelunantajan lääkehuoltoa on epätarkoituksenmukainen ratkaisu. Selvyyden vuoksi esityksessä tulee siksi mainita, että jakelun vastuuhenkilöksi voidaan nimetä henkilö myös lääkehuollon ulkopuolelta niissäkin tilanteissa, joissa toimija toimii myös palvelunantajana tai poistaa kyseinen säädös kokonaan.

Kommenttinne lääkelain muutoksista (7§, 62 §, 65 §)

Ei huomioitavaa.

Esityksen vaikutukset

Vaikutusarviossa keskeisiksi tekijöiksi esityksen tavoitteisen saavuttamiselle on arvioitu mm. riskiryhmien saavuttaminen, riittävän kattava ja laaja jakelu sekä naloksoniohjelman riittävän pitkä kesto.

Kuten esityksessäkin huomioidaan, naloksonijakelua mahdollisesti toteuttavia järjestöjä hyvin rajallinen määrä. Koska esityksen tavoitteiden tukemiseksi ei tällä hetkellä ole tiedossa lisärahoitusta, jää sen toteuttaminen riippuvaiseksi eri toimijoiden taloudellisista mahdollisuuksista. Lisäksi vastalääkkeen saatavuus vaihdella merkittävästi eri puolilla maata sen mukaan, missä toimijoilla on taloudellinen mahdollisuus jakelua tehdä. Tämä on syytä tuoda esille vaikutusten arvioinnissa.

Muut esitysluonnokseen liittyvät kommentit

Ei muita kommentteja

Holopainen Eeva
Suomen Punainen Risti